

Charakteristika vyučovacího předmětu - Prvouka

1. stupeň

Obsahové vymezení předmětu

Vyučovací předmět Prvouka je součástí vzdělávací oblasti *Člověk a jeho svět*.

Prvouka je koncipovaná jako soubor vzdělávacích námětů, které jsou podle obsahové příbuznosti členěny do jednotlivých témat, ale ve své podstatě tvoří jeden celek vnitřně propojený zřejmými souvislostmi a vztahy. Tato komplexní oblast vymezuje vzdělávací obsah týkající se člověka, rodiny, společnosti, vlasti, přírody, kultury, techniky, zdraví, bezpečí a dalších témat.

Vyučovací předmět Prvouka vytváří předpoklady pro formování základních pracovních i režimových návyků a dává podněty k rozvoji schopnosti účelně organizovat čas práce, zábavy a odpočinku. Vytváří základní představy o nejběžnějších skutečnostech a zákonitostech v přírodě i ve společnosti.

Posiluje u žáka vnímavý vztah k jeho okolí, k životu, k vlastní osobě, k jiným lidem, k živočichům, k životnímu prostředí domova a přírody. Formuje základní vědomí odpovědnosti žáků za vlastní zdraví, potřebné vědomí sounáležitosti s lidmi, s přírodou a s ději kolem. Vyučování se zaměřuje především na to, aby si žáci osvojili schopnost vnímat život kolem sebe, aby se naučili vyjadřovat vlastní názor, dokázali si osvojit základní vědomosti o sobě i o jiných lidech, živočiších, rostlinách, o škole a o rodině. Učí se je soustředěně pozorovat a přemýšlet o nich a chránit je. Na základě poznání sebe a svých potřeb a porozumění světu kolem sebe se žáci učí vnímat základní vztahy ve společnosti, porozumět soudobému způsobu života, jeho přednostem i problémům; (včetně situací ohrožení), učí se vnímat současnost jako výsledek minulosti a východisko do budoucnosti. Důraz je kladen, praktické poznávání místních a regionálních skutečností a na utváření přímých zkušeností žáků (např. v dopravní výchově). Seznamují se se základními právy a povinnostmi, se světem financí, ale i s problémy, které provázejí soužití lidí, celou společnost nebo i svět (globální problémy). Základním principem členění učiva je roční cyklus, který v každoročním opakování přináší žákům nové náměty. Výběr učiva se řídí i dalšími skutečnostmi, jako je umístění školy, její nejbližší okolí a jeho proměny. Do výběru učiva se promítá i úroveň žáků, jejich zkušenosti a zájmy, postupné vývojové a rozvojové změny, které navozují i zdůvodňují opakovaný návrat k některým tématům, k jejich rozvíjení a uplatňování v nových vztazích, stejně jako využití rozšiřujícího učiva.

Prvouka také pomáhá žákům objevit svět čtení, vytvořit si k němu pozitivní vztah a zvládnout potřebné čtenářské postupy. Učitelé vytvářejí pro čtenářskou atmosféru s cílem vzbudit u žáků potřebu a chuť číst. Žáci pracují s různými druhy textů, které přinášejí nejen informace ale také emocionální prožitek (čtenářská gramotnost).

V tematickém okruhu *Člověk a jeho zdraví* žáci poznávají především sebe na základě poznávání člověka jako živé bytosti, která má své biologické a fyziologické funkce a potřeby. Poznávají zdraví jako stav bio-psycho-sociální rovnováhy života. Žáci se seznamují s tím, jak se člověk vyvíjí a mění od narození do dospělosti, co je pro člověka vhodné a nevhodné z hlediska denního režimu, hygieny, výživy, mezilidských vztahů atd. Získávají základní poučení o zdraví a nemocech, o zdravotní prevenci i o poskytování první pomoci. Osvojují si bezpečné chování a vzájemnou pomoc v různých životních situacích, včetně mimořádných událostí, které ohrožují zdraví jedinců i celých skupin obyvatel.

Potřebné vědomosti a dovednosti ve vzdělávacím oboru *Člověk a jeho svět* získávají žáci především tím, že pozorují názorné pomůcky, přírodu a činnosti lidí, hrají určené role, řeší modelové situace atd.

Časové vymezení předmětu

1. ročník – 1 hodina týdně
2. ročník – 2 hodiny týdně
3. ročník - 3 hodiny týdně

Na prvouku navazuje ve 4. a 5. ročníku Vlastivěda a Přírodověda.

Organizační vymezení předmětu

Výuka probíhá ve třídě, v přírodě v bezprostředním okolí školy nebo v různých specializovaných učebnách, např. v počítačové učebně. Tam mohou učitelé žákům přiblížit probírané učivo. Pracuje se s celou třídou, ale i ve skupinách.

Výchovné a vzdělávací strategie vedoucí k získávání klíčových kompetencí

Kompetence k učení

- pracovat s informacemi
- umět se učit a soustavně se připravovat
- uvádět do souvislostí nové poznatky
- poznávání podstaty zdraví i příčin jeho ohrožení, vzniku nemocí a úrazů a jejich předcházení
- kriticky posuzovat poznatky a vyvozovat závěry
- kriticky zhodnotit výsledky svého učení
- poznávat smysl a cíl učení a vytvářet si pozitivní vztah k učení

Kompetence k řešení problémů

- samostatně řešit problém
- rozpoznat a pochopit problém
- ověřit si správnost řešení problému
- aplikovat získané poznatky a postupy při řešení problému
- pracovat s informacemi, které vedou k vyřešení problému
- orientaci v problematice peněz a cen a k odpovědnému spravování osobního rozpočtu

Kompetence komunikativní

- formulovat a vyjadřovat své myšlenky a názory v ústním i písemném projevu
- naslouchat druhým lidem a porozumět jim
- aktivně se zapojovat do diskusí a vhodně obhajovat své názory
- tvořivě využívat různé druhy textů, záznamů a obrazových materiálů
- využívat informační a komunikační prostředky
- využívat komunikativní dovednosti při spolupráci s ostatními lidmi

Kompetence sociální a personální

- pozitivně ovlivňovat kvalitu společné práce
- upevňovat mezilidské vztahy ohleduplností a úctou k druhým lidem
- poskytnout pomoc a požádat o ni
- poznávání a upevňování preventivního chování, účelného rozhodování a jednání v různých situacích ohrožení vlastního zdraví a bezpečnosti i zdraví a bezpečnosti druhých, včetně chování při mimořádných událostech.
- efektivně spolupracovat s druhými lidmi
- ocenit zkušenosti druhých lidí a čerpat z nich poučení

- vytvořit si pozitivní představu o sobě samém
- ovládat a řídit svoje chování a jednání, spolupracovat ve skupině
- samostatnému a sebevědomému vystupování a jednání k bezpečné komunikaci prostřednictvím elektronických médií, k poznávání a ovlivňování své jedinečnosti (možností a limitů)

Kompetence občanské

- schopnost vcítit se do situace ostatních lidí
- poznávání a chápání rozdílů mezi lidmi, ke kulturnímu a tolerantnímu chování a jednání na základě respektu a společně vytvořených a přijatých nebo obecně uplatňovaných pravidel soužití, k plnění povinností a společných úkolů
- odmítat fyzické i psychické násilí a postavit se proti němu
- respektovat přesvědčení druhých lidí
- respektovat, chránit a oceňovat naše i cizí tradice a kulturní i historické dědictví

Kompetence pracovní

- používat veškeré pomůcky a materiály ve speciální učebně, dodržovat dohodnutá pravidla
- adaptovat se na změněné pracovní podmínky
- využít získané znalosti a zkušenosti v zájmu vlastního rozvoje a přípravy na budoucnost
- orientovat se ve vybraných aktivitách potřebných k uskutečnění podnikatelského záměru

Kompetence digitální

- klademe důraz na vytváření společných pravidel chování ve třídě včetně pravidel při práci s technologiemi a na jejich dodržování
- vedeme žáky k dodržování pravidel chování při interakci v digitálním prostředí, k ochraně osobních údajů a k uvědomění si, které údaje je vhodné, a naopak nevhodné o sobě zveřejňovat a proč
- vedeme žáky k respektování autorských práv při využívání obrázků, videí a informací
- vedeme žáky ke zdravému používání online technologií, k uvědomění si zdravotních rizik, která mohou nastat při jejich dlouhodobém používání, a k jejich předcházení, např. zařazováním relaxačních chviliek
- motivujeme žáky ke zkoumání přírody s využitím online aplikací a ke vhodnému využívání digitálních map a navigací
- dáváme žákům prostor k plánování a realizaci pozorování a pokusů s účelným využitím digitálních technologií

Zařazení průřezových témat v předmětu

Do vzdělávacího obsahu prvouky jsou začleněny vybrané kapitoly **průřezových témat**.

Výchova demokratického občana

- vytvářet vztah k vlasti, k sobě samému i k ostatním lidem, k okolnímu prostředí, k normám a hodnotám vlastním i příslušníků jiných států. Upevňovat národní hrdost.

